

THESIS XII.

Partes in continuo non sunt actu quantae,
sed in potentia tantum (cfr. nn. 28, 38.).

PROBATUR.

49. I. Quod est actu quantum, habet proprios terminos actuales. Sed partes in continuo non habent proprios terminos actuales. Ergo partes in continuo non sunt actu quantae. *Maior et minor* constant ex traditis notionibus totius et partium in continuo. Ergo stat consequentia.

Attamen partes sunt quantae in potentia. Etenim est in potentia quantum id quod separatum a toto mechanica divisione evadit et ipsum aliquod totum quantum, videlicet continuum actuale habens proprios terminos in actu. Atqui quaelibet pars, divisione peracta, evadit continuum actuale habens proprios terminos in actu. Ergo partes in continuo sunt quantae in potentia.

II. Eatenus quodlibet ens est unum et aliquid in actu, quatenus est indivisum in se et divisum a quolibet alio. Atqui pars prouti est in toto continuo non est divisa in actu. Ergo pars in toto non est aliquid actu. *Prob. min.* Quaecumque partes accipiuntur in continuo, non intelliguntur continuari, nisi earum extrema sint idem. Sed idem non potest inveniri in duabus actu divisis, quia extrema seu termini duorum divisorum debent inesse intrinsece et proprie in singulis divisis. Ergo pars prouti est in toto continuo non est divisa in actu.

III. Si partes in continuo essent actu quantae, gaudentes propria unitate et numerabilitate; quaerimus an essent numero finitae vel infinitae. Si sunt numero finitae, continuum non esset divisibile in infinitum, quod est contra naturam continui, ut in Thesi XI. ostensum est. Si sunt numero infinitae, daretur numerus infinitus in actu, quod repugnat. Etenim, ut ait S. Thomas (1), « omnem multitudinem oportet esse in aliqua specie multitudinis. Species autem multitudinis sunt secundura species numerorum. Nulla autem species numeri est infinita; quia quilibet numerus est *multitudo mensurata per unum*. « Unde impossibile est esse multitudinem infinitam actu, sive per se, sive per accidens ». Ergo dicendum est partes in continuo esse tantum in potentia quantas (2).

(1) 1. p. q. 7. a. 4.

(2) Doctrina, quam tuemur, est S. Thomae qui passim eam profitetur. Ex pluribus locis aliqua seligimus (In quodlib. 1. art. 21.). « Duo corpora facit actualis divisionis materiae corporalis, duas autem partes unius corporis divisibilitas potentialis. » (In I. de Coelo lect. 3. circa med.). « Dicendum, quod continuum non habet partes in actu, sed solum in potentia. Quod autem non est actu, non movetur actu,

OBJECTIONES.

50. Obiect. 1^a. Quantitas dicitur tribuere substantiae partes extra partes. Sed si in continuo non sunt actualiter partes, quantitas non posset dici illas tribuere. Ergo partes actualiter sunt in continuo.

Resp. *Dist. mai.* Quantitas dicitur tribuere substantiae partes extra partes *continuas*, *Conc.* contiguas vel consequenter se habentes, *Nego*. *Dist. sequel.* *min.* si vocabulo *actualiter* intelligis partes debere esse *realiter* extra partes continuatas in toto continuo, *Conc.* si intelligis partes habere in toto continuo proprios terminos et proprium esse, *Nego*; quia sic non essent *formaliter* partes quantitatis continuae, sed *plura tota coacervata*, nempe essent *partes quantitatis discreteae*. Similiter *dist. conseq.*

Obiect. 2^a. In toto aliquo continuo, puta in metro, dimidia pars realiter distinguitur ab alia medietate; nam realiter separari possunt. Sed non distinguuntur ab invicem tamquam totum a toto. Ergo distinguuntur formaliter ut pars a parte.

Resp. *Dist. mai.* potentialiter, *Conc.* actualiter, *Subd.* antecedenter ad divisionem vel designationem, *Nego*, consequenter ad eas, *Conc. Dist. ration.* addit. separabilitas arguit distinctionem *potentialis*, *Conc. actualis*, *Nego*. *Conc. min.* *Nego conseq.* nam ad rationem formalem partium qua talium requiritur ut sint continuatae et ideo indistinctae sub ratione quanti extensi.

Obiect. 3^a. Viventia per augmentationem acquirunt novas partes quantitativas. Sed has partes retinent, postquam eas acquisiverint. Ergo continuum vivens habet actu diversas partes.

Resp. *Dist. mai.* Viventia per augmentationem acquirunt novas partes quantitativas, quae hoc ipso actuantur ab unica forma substanciali viventis ita ut amittant proprium esse et proprios terminos, *Conc. ita* ut ea retineant, *Nego*. *Dist. min.* Viventia has partes retinent sub unico esse, formam et terminis totius, *Conc.* sub peculiari esse, forma et terminis uniuscuiusque partis, *Nego*. *Dist. conseq.* vivens habet actu diversas partes hoc sensu quod eius partes continuantur absque confusione et absque compenetratione, *Conc.* hoc sensu quod eius partes

* unde partes sphaerae, cum (sphaera) sit corpus continuum, non moventur actu (motu partium formaliter ut partium). Unde non sequitur, quod in motu sphaericō vel circulari, sit diversitas actualis, sed solum potentialis, quae non repugnat simplicitati, de qua nunc loquimur; *omnis enim magnitudo habet pluralitatem potentialium*. (In VII. Metaph. lect. 13.) « Duo enim quae sunt in actu numquam sunt unum actu; sed duo quae sunt in potentia, sunt unum actu; sicut patet in partibus continuis: duo enim dimidia unius linea sunt in potentia in ipsa linea dupla, quae est una in actu; et hoc ideo quia actus habet virtutem separandi et dividendi ».

habeant proprios terminos et proprium esse, *Nego*. Cum de viventium partibus iudicandum est, sedulo cavendum ne imaginatione decepti eis actualitatem quantitativam tribuamus. Etenim viventia quamvis habeant partes continuatas, tamen ob perfectionem virtualiter multiplicem sua formae substantialis et ob plurimas qualitates quibus ornantur ita exhibentur sensibus nostris, ut videantur habere partes proprii terminis actualibus inclusas. Hoc autem non est aliud, nisi effectus cuiusdam sensibilis designationis partium, vi cuius partes *in ratione quanti* non educuntur de potentia in actum *realiter* et *simpliciter* sed tantum apparenter et *secundum quid*. Quocirca in tali casu partes formaliter ut partes continuai non distinguuntur re sed ratione, quia unaquaque pars sic designata consideratur ab intellectu quasi esset alia quantitas actu.

Obiect. 4^a. De eodem secundum idem nequeunt praedicari *contradictoria*. Sed de uno continuo praedicari potest quod est album secundum unam partem et non album secundum aliam. Ergo partes continuai non sunt idem sed sunt realiter actu distinctae.

Resp. Dist. mai. Si praedicatio contradictionia cadat super idem secundum eamdem rationem, *Conc. secus*, *Nego*. **Dist. min.** de uno continuo potest praedicari quod est album secundum unam partem et non album secundum aliam, ita tamen ut albedo in una parte non dividat realiter partem a parte, sed tantum *designet*, *Conc.* ita ut non solum designet sed etiam dividat, *Nego*. *Nego Cons.* quia partes ante actualem divisionem, quomodocumque sint designatae, non sunt in ratione quanti extensi distinctae secundum rem, sed secundum rationem tantum. Profecto per illam partialem albedinem partes formaliter ut partes non cessant continuari. Recole ea quae in Praenotionibus diximus de vario modo educendi partes continuai de potentia in actum.

Obiect. 5^a. Aristoteles in Lib. de Praedicamentis dicit continuum esse *cuius partes copulantur termino communi*. Sed non copulantur nisi sint actu et distinctae in ipso toto continuo. Ergo continuum habet plures partes in actu.

Resp. Conc. mai. *Nego min.* et *conseq.* Nam eo ipso, quod partes dicuntur ab Aristotele copulari termino communi, negantur esse actu distinctae ad modum corporum contiguorum et consequenter se habentium, atque affirmantur esse ab invicem indistinctae actu utpote consistentes per unicum esse compositi in unica quantitate actuali totius, *in qua non possunt accipi alii termini actuales praeter terminos totius*.

Obiect. 6^a. S. Thomas in V. Metaph. Lect. 5. dicit: « Quantum dicitur quod est divisibile in ea quae insunt, quod quidem dicitur ad differentiam divisionis mixtorum: nam corpus mixtum resolvitur in elementa, quae non sunt actu in mixto, sed virtute tantum ». Ergo secundum S. Thomam partes sunt actu in toto continuo.

Resp. Dist. antec. Partes dicuntur a S. Thoma differre ab elementis in eo quod si dividatur totum, resultabunt partes eiusdem speciei, *Conc.* in eo quod partes non sint virtualiter in toto, *Subd.* si materialiter sumantur, *Conc.* si formaliter ut quantae, *Nego*. Duplex discrimen intercedit inter modum quo partes sunt in toto, et elementa in mixto. Etenim a) elementa sunt in mixto virtualiter *sub omni respectu*; partes autem sunt in toto virtualiter *tantum sub ratione quantarum*. b) Corpora elementaria, in quae resolvitur mixtum non sunt eiusdem speciei cum mixto, ex. gr. oxygenium et hydrogenium in quae resolvitur aqua non sunt eiusdem speciei cum aqua. Partes autem quantitatiae, in quae dividitur totum continuum, sunt eiusdem speciei cum toto; et ideo, quaelibet designabilis pars lineae est linea, et quaelibet designabilis pars aquae est aqua.

THESIS XIII.

Nulla ostendi potest repugnantia in eo, quod quantitas dimensiva praeternaturaliter ex virtute divina perseveret esse absque substantia.

PROBATUS.

51. Tunc tantum adesset repugnantia, ut quantitas praeternaturaliter ex virtute divina remaneret absque substantia, si vel non distingueretur realiter ab ea, vel quamvis realiter distingueretur, importaret in suo ipso conceptu coexistentiam substantiae. Atqui quantitas dimensiva realiter distinguitur a substantia, nec in suo conceptu importat coexistentiam substantiae. Ergo ostendi nequit repugnantia in eo, quod quantitas dimensiva praeternaturaliter ex virtute divina perseveret esse absque substantia.

Prob. mai. Praeter duas hypotheses, in quibus evidenter esset repugnantia in terminis, si quantitas remaneret absque substantia, quia tunc quantitas deberet vel remanere absque seipsa, vel remanere absque aliqua nota sua essentiali, videlicet deberet simul esse et non esse quantitas; superest tertia hypothesis, nempe quantitatem adhuc in suo esse perseverare virtute alicuius, quod supplet defectum influxus substantiae erga esse quantitatis. Iamvero quamvis naturaliter fieri nequeat, ut quantitas, pergit sustentari in esse, cessante substantia, quia nihil aliud in causis secundis potest inveniri, quod supplet deficientiam influxus substantiae, a qua per causalitatem resultantiae emanabat et in qua subiectabatur; tamen optime fieri potest, ut defectus huius influxus suppletur immediate a Causa prima nempe a Deo. Quantitas enim, quemadmodum quilibet creatus effectus multo magis pendet in suo esse a Causa prima quam a causa secunda. Insuper, quum sit accidentis positionem habens, habet in seipsa rationem individuationis; et

ideo dummodo conservetur in esse a Deo, non indiget aliquo subiecto, vi cuius individuetur. Ergo si quantitas realiter distinguitur a substantia nec importat in suo conceptu coexistentiam substantiae, non repugnat ut praeternaturaliter ex virtute divina remaneat absque substantia.

Porro quantitatem realiter distingui a substantia ostensum est in Thesi IX; quantitatem non importare in suo conceptu coexistentiam substantiae, sic demonstramus. Ea tantum accidentia important in suo conceptu coexistentiam substantiae, quae in sua ratione dicunt actualem processum a substantia, vel quatenus haec actualiter per suas potentias operetur vel quatenus per suum esse constitutum unum ex terminis alicuius relationis. Nam, cessante substantia, iam hoc ipso cessaret una ex notis vel unus ex terminis requisitis ad ipsam rationem essentiale horum accidentium, quae consistit in actuali processione a substantia. Huiusmodi sunt operationes vitales, relationes propriae substantiae et similia: operatio enim vitalis, ex. gr. intellectus, in sui ratione essentiali important actualem emanationem ab intelligenti, relatio important coexistentiam eorum inter quae dicitur relatio, etc. Iamvero quantitas dimensiva cum neque sit relatio fundata in substantia neque importet actualem emanationem a substantia operante per suas potentias, nihil habet *in suo conceptu*, quod importet coexistentiam substantiae. Et sane nos optime possumus mente concipere et imaginari lineas, superficies et solida praescindendo a qualibet substantia. Contra non possumus concipere intellectus praescindendo ab intelligenti, neque concipere paternitatem praescindendo a genitore et a genito. Ergo nulla ostendi potest repugnantia in eo quod quantitas dimensiva praeternaturaliter ex virtute divina perseveret esse absque substantia.

Corollarium. Rationes allatae militant etiam pro non repugnantia praeternaturalis permanentiae ceterorum accidentium, quae in suo conceptu non implicant coexistentiam substantiae, dummodo salvetur eorum individuatione per quantitatem (1).

OBJECTIONES.

52. Obiect. 1^a. Repugnat, ut existat actus aliquis voluntatis vel intellectus, quin detur aliqua voluntas vel intellectus cuius sit, quamvis tales actus sint realiter distincti ab intellectu et a voluntate. Ergo a pari, quamvis quantitas realiter distinguatur a substantia, repugnat ut existat sine ipsa.

Resp. *Conc. antec. Nego conseq. et paritatem ob rationes datas in demonstratione Thesis.*

(1) Cfr. S. Th. C. G. lib. 4. c. 65. — in IV. Sent. Dist. 12. q. 1. a. 1.

Obiect. 2^a. Contradictionem implicat, quod definitio rei ab ea separatur. Sed ad definitionem accidentis pertinet, quod sit in subiecto. Ergo repugnat quantitatem et quodlibet aliud accidentis existere separata a substantia.

Resp. *Conc. mai. Dist. min.* Ad definitionem accidentis pertinet ut sit essentia aliqua, cui competit esse in subiecto, *Conc. accidentis* essentia est ipsum esse in subiecto. *Nego.* Ad definitionem accidentis salvandam sufficit *aptitudinalis inhaerentia subiecto*.

Obiect. 3^a. Accidentis individuatur ex subiecto. Si ergo posset aliquod accidentis remanere sine subiecto, non erit accidentis individuum, sed universale, quod repugnat.

Resp. *Distinguo antec. naturaliter, Conc. supernaturaliter, Subd.* si hoc accidentis iam habeat in sui ratione formalis quamdam individuationem, ut quantitas, *Nego*; si non habeat in sui ratione formalis quamdam individuationem, *iterum subdist.* individuatur per substantiam, *Nego*; individuatur per quantitatem, *Conc. Nego conseq.*

Obiect. 4^a. Repugnat ut forma substantialis non subsistens existat separata a materia. Atqui si Deus hoc efficere nequit utpote repugnans, a fortiori non potest separare accidentis a subiecto, quia accidentis magis distat a substantia. Ergo repugnat accidentis existere sine subiecto.

Resp. *Dist. mai.* Hoc ideo repugnat, quia est *quocumque modo* forma materialis, *Nego*; quia est forma *substantialis* materialis, quae ex se neque individuationem neque rationem substantiae habere potest separata a materia, utpote incapax operationis independentis ab ea, *Conc. Dist. sequel. min.* si agatur de accidente non habente in se rationem quamdam individuationis, *Conc.* si agatur de accidente habente in se rationem quamdam individuationis, *Nego.* *Dist. cons.* repugnat *quantitatem* existere sine subiecto, *Nego*; repugnat caetera accidentia sensibilia existere sine subiecto, *subdist.* independenter a quantitate, *Conc.* dependenter a quantitate, *Nego*.

QUAESTIO V.

DE INDIVIDUATIONE ENTIS CORPOREI.

Quum principium individuationis entis corporei sit materia quantitate signata, nullus opportunior locus hac de re agendi visus est, quam praesens. Modo enim, post pertractatas de principiis intrinsecis entis corporei deque eius potissima proprietate, quae quantitas est, quæstiones, unusquisque etiam tironum facile intelliget id, quod in antecessum vix et ne vix quidem capere potuisset.